

Geodiverzita nezná hranic (Neživá příroda česko-slovenského pohraničí)

Geodiverzita?

- Horniny
- Tvary reliéfu
- Půda
- Voda

Lidé byli odedávna neživou přírodou fascinováni a využívali ji mnoha způsoby. Již v pravěku člověk zpracovával nerostné suroviny (např. pazourek), významné byly i tvary reliéfu: převisy a jeskyně sloužily jako úkryt, vyvýšeniny byly využity pro stavbu opevněných hradišť nebo tvrzí. Reliéf sehrál důležitou roli i při vedení komunikací, např. silnice i železnice využívají přírodních sníženin (údolí, sedla), některé řeky nebo horská pásma tvoří hranici mezi územními celky. V našem území máme několik příkladů: těžba andezitů a pískovce, silnice ze Strání na slovenskou stranu vede údolím Klanečnice, hřeben Bílých Karpat jako historická hranice mezi Moravou a Slovenskem. Geodiverzita se odráží i v místních názvech – např. Vápenice nebo Uvezené (oblast se sesuvy).

Projekt „Akční plán pro ochranu a využívání geodiverzity“ si klade za cíl navrhnout takové využívání geodiverzity aby bylo v souladu s její ochranou a principy udržitelného rozvoje. Je nemožné chránit úplně vše a zamezit člověku ve využívání neživé přírody, ale lze navrhnout takové využití, které by bylo šetrné, udržitelné a které by přispělo k zachování rozmanitosti neživé přírody pro budoucí generace. Projekt se týká tohoto území:

- MAS Východní Slovácko
- Mikroregion Javorina
- Obce Lopeník, Nová Bošáca

GEOLOGIE ÚZEMÍ

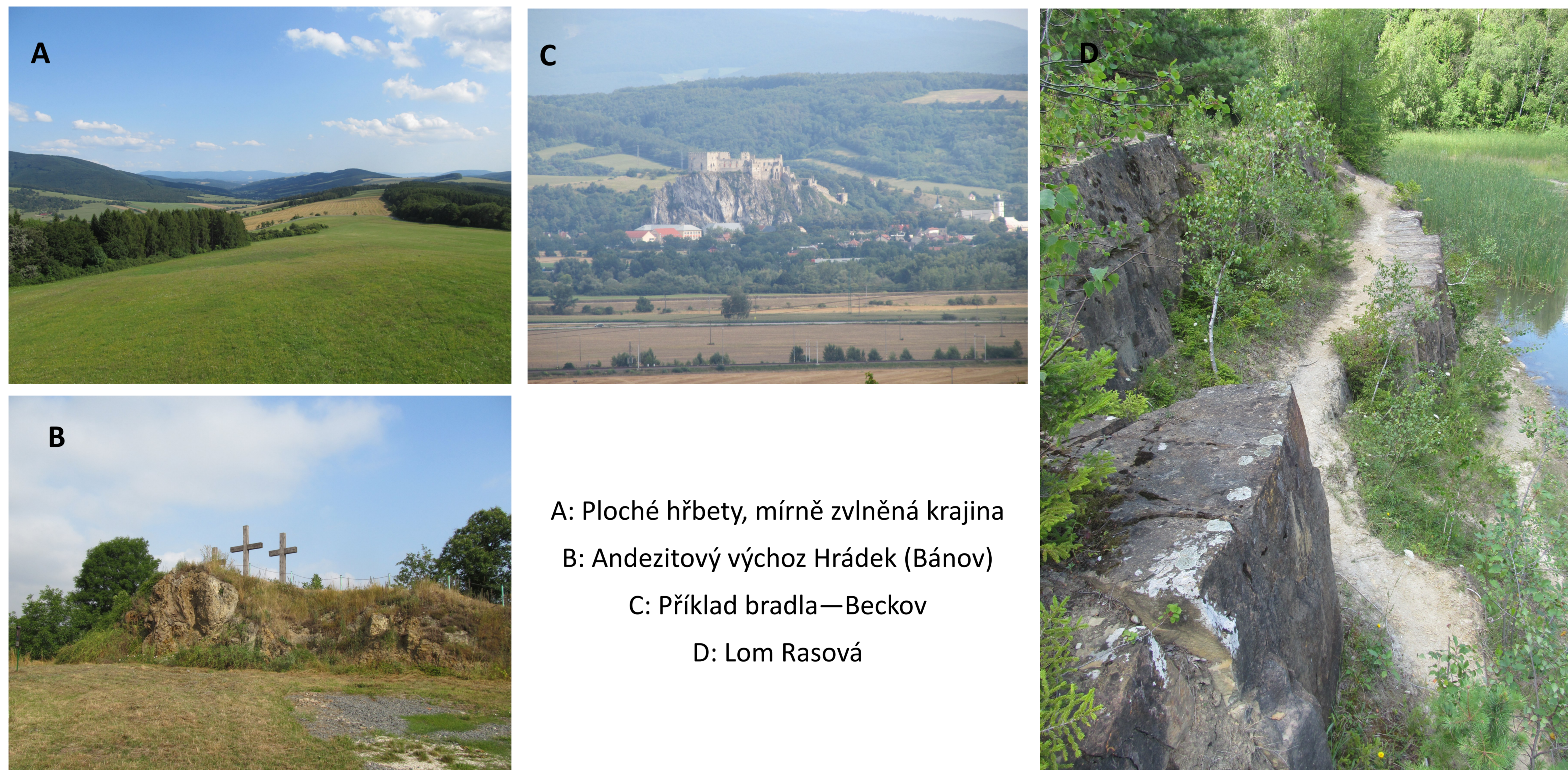
- Flyšové horniny (pískovce, jílovce, opuky, slínovce)
- Vulkanické horniny (andezity, trachyty)
- Horniny bradlového pásma (vápence)

TVARY RELIÉFU

- Protáhlé ploché hřbety
- Nápadné výchozy vulkanických hornin
- Výrazné vápencové útvary (bradla)
- Lomy, těžební tvary

A: Střídání pískovců, slínovců a opuk v lomu Skalky (Bystřice p. Lopeníkem), **B:** Andezity a porcelanity na lokalitě Hrádek (Bánov), **C:** Vápenec a druhotně vykrystalizovaný kalcit (Bzince p. Javorinou), **D:** Pískovec na lokalitě Rasová

A: Ploché hřbety, mírně zvlněná krajina
B: Andezitový výchoz Hrádek (Bánov)
C: Příklad bradla—Beckov
D: Lom Rasová

Geologická historie našeho území

Zjednodušeně lze napsat, že geologická historie našeho území započala přibližně v období **druhohor**, přesněji křídý. Tehdy se zde nacházelo **moře**, přesněji mořské pánve a svahy, kde se usazovaly zejména **písky a jíly**. Tento materiál sem byl dopravován pravděpodobně řekami, které se do druhohorního moře vlévaly. Na slovenské straně se usazovaly **vápence**. Počátkem třetihor už se začínalo projevovat **alpínské vrásnění**, které se značně podepsalo na současném utváření reliéfu. Vlivem horotvorných procesů došlo jednak ke **značným deformacím usazených hornin** (vznikly příkrovy se složitou stavbou) a jednak k **oživení zlomů** (mezi nejznámější patří nezdenický zlom). Podél tektonických poruch mohlo vystupovat k povrchu žhavé **magma**, které tuhle pod povrchem a vytvářelo tak tzv. **kupy** (odborně batolity nebo lakolity). Magma proniklo i do drobnějších zlomů a vznikly tak žíly, respektive žilné horniny. Mezi nejčastější vulkanické horniny našeho území patří andezity, bazalty, trachandezity a trachybazalty. Vápence byly rozlámány a následně vypreparovány do podoby tzv. bradel; dnes tvoří úzké pásmo výrazných skal, které se táhne v délce 600 km od Vídeňské pánve, přes naše území, dále Pieniny až do Karpat v Rumunsku. Geodiverzita našeho území se výrazně podílela na osidlování a v současné době ovlivňuje jak přírodní procesy, tak lidské aktivity. Proto je třeba ji chránit a využívat rozumně v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Flyšové horniny
Flyš je charakteristický střídáním pískovců, slínovců, jílovců a opuk. Vrstvy těchto hornin můžeme pozorovat např. v opuštěném lomu **Skalky** u Bystřice pod Lopeníkem.

Vulkanicity
V období třetihor docházelo podél oživených zlomů k výstupům magmatu. Toto magma utuhlo pod povrchem a později, vlivem eroze, bylo vypreparováno do podoby výrazných kup. **Hrádek** v Bánově je jednou z nejvýznamnějších lokalit, kde lze vulkanity studovat.

Současné procesy
Ve čtvrtohorách již nedocházelo k intenzivním pochodům, avšak díky charakteru flyšových hornin jsou některé oblasti stále „v pohybu“. Na našem území najdeme projevy svahových pochodů, zejména sesuvů. Například na lokalitě **Uvezené** pohybující se podloží způsobuje deformace kmenů stromů (tzv. opilé stromy). Další současné procesy jsou reprezentovány zejména činností tekoucí vody a větru. Flyšové horniny jsou měkké a méně odolné. Proto podléhají snadno působení erozních činitelů a tvoří v našem území reliéf protáhlých hřbetů a údolí.

Bradlové pásmo

Vápence se usazovaly v druhohorním moři. Později byly překryty flyšovými horninami. Během alpínského vrásnění došlo k jejich rozlámání a vyzdvížení. Méně odolný flyš byl odnesen a vápenec zůstaly na povrchu ve formě výrazných skalních útvarů, tzv. bradel. Typickou ukázkou je např. Vršatec, který se nachází poblíž našeho území.

Minerální prameny

Vývěry minerálních vod jsou vázány především na nezdenický zlom v linii Březová - **Suchá Loz** - Nezdenice - Luhačovice - Biskupice. Jejich vznik souvisí s třetihorním vulkanismem, díky němuž byly na zlomových liniích proplyněny hlubinným oxidem uhlíčitým a současně obohaceny stopovými prvky. Na slovenské straně také docházelo k vývěrům, prameny potom podminily kopaničářské osídlení.

Geodiverzita - součást přírodního dědictví

Studium neživé přírody nám umožňuje nahlédnout hluboko do historie a odhalit podmínky, které utvářely současný vzhled krajiny. Geodiverzita vždy ovlivňovala vývoj osídlení a představovala významný přírodní zdroj (stavební materiál, voda). Proto je nutné předcházet její degradaci. Vybrané lokality proto musíme chránit, neboť jsou významnou součástí přírodního dědictví.

